

V lepšom prípade vám bude nepríjemne, v horšom znechutene odídete. Spasených by však malo vidieť čo najviac ľudí

Soňa Jánošová | SME | 23.02.2026

Hra šokuje aj po desiatkach rokov.

Bola urazená a nahnevaná. Tak veľmi, že kočík s dieťaťom nechala uprostred parku, aby sa o dieťa postaral on. Lenže partia, ktorá ho sprevádzala, už dávno nemala žiadnu empatiu. „Bitka im robí dobre. Niekde som to čítal,“ povie jeden. „Môžem sa naňho vyšťať?“ pýta sa ďalší.

To čo nasleduje, je bolestivé aj pre divákov, ktorí znesú veľa.

Nejde pritom o súčasný text, ale o hru Spasení britského dramatika Edwarda Bonda. Od svojej premiéry v 60. rokoch minulého storočia vyvoláva diskusie a dodnes patrí k najväčším a najkontroverzným udalostiam v dejinách britského divadla.

Práve tento text uvádza divadlo Aréna ako prvú inscenáciu v komplikovanej sezóne 2025/2026.

Režisér Dávid Paška sa ani slovenské diváctvo nepokúša šetriť a v čase, keď sa od divadla žiadajú pohoda, oddych a elegancia, prináša surové obrazy chudoby v najširšom zmysle.

Zmazať rozdiel medzi ľuďmi a zvieratami

Pam a Len žijú aj s dieťaťom u jej rodičov. Aj oni sú ešte takmer deti, no prostredie, v ktorom žijú, im nedáva žiadnu perspektívu.

Ťažko povedať, či sú schopní lásky, alebo sú spolu len z nutnosti. Dieťa stále plače a partia vonku ponúka aspoň trochu vzrušenia. Je to špinavý a nepríjemný svet, v ktorom sa stále čaká na dávky. Sociálne aj také, ktoré tieto deti nikoho aspoň trochu prebudia k životu.

Hru Spasení po prvý raz uviedli v roku 1965 v londýnskom The Royal Court Theatre. V tom čase ešte platil zákon umožňujúci divadelnú cenzúru a scény šokujúceho násillia sa preto stali predmetom veľkej diskusie.

Režisér prvej inscenácie William Gaskill, rovnako ako autor Edward Bond ich však odmietli odstrániť, čo viedlo k jednému zo zásadných divadelných škandálov aj k súdnejmu sporu.

Tvorcovia aj dielo obstáli, cenzorský zákon bol zrušený a hra Spasení sa stala jedným z inšpiračných zdrojov surovej In-yer-face drámy, ktorú neskôr písali napríklad Mark Ravenhill, Sarah Kane či Martin McDonagh.

Spasení pritom vôbec nie sú hrou o násilí na deťoch, ale hrou o nekonečnej špirále chudoby, citovej prázdnote a otupenosti, ktorá ťahá ku dnu všetky ľudské bytosti. Zmazáva rozdiely medzi ľuďmi a zvieratami, prebúdza krutosť a prináša pocit bezmocnosti.

V čase ekonomickej a spoločenskej krízy, ktoré Slovensko posúvajú na chvost všetkých rebríčkov a keď dostávame stále znepokojujúcejšie správy o živote a vzťahoch mladých ľudí, je táto temná hra veľmi aktuálnym varovaním.

Najskôr nerozumiete, potom sa uvidíte v zrkadle

Režisér Dávid Paška nikoho nešetril a v šesťdesiatročnom texte nechal naplno zaznieť to, čo z neho robí nepríjemný zážitok.

V prvej časti inscenácie sa snaží vytvárať odstup a využitím viacerých prostriedkov sa usiluje o to, aby diváctvo postavám nerozumelo.

Jedným z nich je využitie nezrozumiteľného jazyka. V jeho preklade nezaznieva nijaký dialekt alebo slang, ako to býva pri prekladoch tohto textu časté, vytvára však vlastnú, ťažko zrozumiteľnú reč. Postavy vynechávajú spoluhlásky, čím vzniká akýsi pa-jazyk na ktorého pochopenie musí divák vyvinúť nemalé úsilie a pozorne počúvať alebo rovno čítať titulky.

Navyše v prvej časti javisko od hľadiska oddeľuje sklenená stena, vďaka ktorej vzniká dojem, že divák voyersky nakúka do sveta postáv.

Vidí v ňom explicitné sexuálne scény, mnoho násilia, vulgárnosť, mŕtve emócie. Veci, ktoré sú mu v lepšom prípade nepríjemné, v horšom odporné.

Stena a nezrozumiteľnosť môže diváka spočiatku chrániť a vytvárať v ňom falošný pocit bezpečia. Môžu mu pomôcť nahovárať si, že nič z toho, čo vidí sa ho netýka.

Lenže sklenená stena sa raz zodvihne, postavy začnú hovoriť artikulovanou rečou, ktorej všetci rozumejú a v zadnej časti javiska jasne vidno zrkadlo, v ktorom sa odrážajú aj tváre znechutených divákov.

Ukáže to, pred čím si zakrývame oči

Veľmi dôležitou súčasťou Paškovej inscenácie je herecké obsadenie. Kým v predchádzajúcich inscenáciách hlavné postavy stvárňovali najmä starší herci, ktorí sa s postupom deja približovali k svojmu skutočnému veku, Paška tu zámerne obsadzuje veľmi mladých a mlado pôsobiacich hercov a herečky.

Mimoriadne výkony podávajú Jakub Švec a Eva Gribová ako predstavitelia ústredných postáv Leniho a Pam.

Obaja pôsobia krehko a zraniteľne, najlepšie na nich vidno, že aj oni sú len obeťami sveta totálnej ekonomickej a morálnej chudoby.

Nemenej výrazní sú však aj Dávid Hartl, Jakub Somora a Adam Hilek, ktorí predstavujú agresívnu partiu kamarátov smerujúcich ku skaze. Všetky herecké

výkony sú zároveň znásobené neustálou prítomnosťou live camery, ktorá sníma tváre hercov a herečiek v intímnom detaile.

Dôležitou a nezabudnuteľnou súčasťou inscenácie je scéna Juliusa Leona Seilera, s ktorým Paška dlhodobo spolupracuje. Javisko je nerovné, postavy sa neustále nachádzajú doslova na šikmej ploche a navyše je celá scéna pokrytá ostrými ihlanmi.

Inscenácia *Saved/Spasení* je nepríjemná a v mnohých ohľadoch pôsobí extrémne. Len sotva si ju niekto bude chcieť pozrieť dvakrát. Zároveň je to však inscenácia, ktorú by malo vidieť čo najviac ľudí. Naplno totiž ukazuje to, pred čím si neustále zakrývame oči.

SAVED/SPASENÍ

Autor: Edward Bond

Preklad, úprava, réžia: Dávid Paška

Dramaturgia: Saša Sarvašová

Scéna: Julius Leon Seiler

Kostýmy: Maria-Lena Poindl

Hudba: Juraj Bolf

LIVE-CAM: Richard Drgoň

Účinkujúci: Jakub Švec, Eva Gřibová, Dávid Hartl, Adam Hilek, Jakub Somora, Edita Koprivčević Borsová

Premiéra: 20. februára 2026 v Divadle Aréna Bratislava